

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadadja a kéziratokat vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 27.

A közvélemény árendásai.

Lázás buzgalommal kutattam napok óta a lapokat, a melyek pár hónapja a Wahrmund-üggyel kapcsolatosan oly haragos cikkeket bocsátottak világra a tanszabadságról. Eszembe jutottak azok a cikkek is, a melyeket ugyanezek a lapok ugyancsak a tanszabadság nevében keseregtek el akkor, mikor a nagyvárad királyi katolikus jogakadémia katolikus meggyőződésű tanárai férfias nyíltsággal tettek vallomást meggyőződésük, az igazság mellett. Most sehol egy sor sem. A tanszabadságot nem félti senki.

Pedig most is történt valami. Zoványi Jenő, egy protestáns főiskola tanára azt merete írni Kálvinról, hogy nem volt egészen olyan nagy jellem, mint aminőnek protestáns körökben eddig híresztelték. Hogy voltak neki is hibái, még pedig nagyok s botlott ő is, és pedig nagyokat. Alig látott világot Zoványi írása, a protestáns főiskola autonóm főhatósága rövidesen elintézte az ügyet: Zoványit felüggesztette állásától.

És a tanszabadságért nemrégiben keserű könnyeket hullatott lapok hall-

gatnak, mintha elfogytak volna tintakönyveik.

Nehéz ezt a dolgot megérteni, ha az ember a jóhiszeműségben kereste azoknak a néhai való műkönyveknek és a tanszabadságról zengett jeremiádoknak a forrását.

Tehát az nem volt a tanszabadság megsértése, hogy egy protestáns tanár a protestantizmus egyik előharcosának megkritizálásért elveszti állását. Ellenben a tanszabadság megsértése, ha katolikus egyetemen, katolikus akadémián nem akarják tűrni a katolikus igazságok lábba tiprását, a hazafiszeretet kigunyolását. Hányféle mértékkel mérnek minálunk a közvélemény árendásai?

Nekünk a magunk szempontjából a Zoványi-ügyhöz magához nincs szavunk. Az illető protestáns főiskola magánügyének tartjuk, milyen álláspontra helyezkedik Kálvin megkritizálásával szemben. Az elfogulatlan történelemnek megvan a maga tiszta képe Kálvinról: Természetes, hogy ezt a képet nem kívánják mindenütt mutogatni, kivált akkor, a mikor neki most Genben nemzetközi pályázat útján emelnek hatalmas szobrot. Protestáns szempontból sem fér egészen össze a »szabad kutatás« elvével, hogy csak éppen egy bizonyos ember életét ne volna

szabad kutatás tárgyává tenni. Ez azonban mind nem tartozik ide. A tény az, hogy a protestáns autonóm hatóság stábiálisan járt el Zoványival szemben s ezen nem ütközött meg senki, ezt mindenki természetesnek találta. De mikor az igazságot védik a katolikusok a becsusztott kakukfiak ellen, akkor egyszerre sérelem esett a tanszabadságon s meg kell mozgatni a Kárpátoktól az Adriáig s Makótól Jeruzsálemig minden kopott tollat, mert veszélyben a tudomány!

Összehasonlítva a kétféle mértéket, könnyű levonni a tanulságot. A közvélemény fogadatlan árendásai csak a katolikus nézik és pedig a sanda mézáróssal ellentétben: a hova néznék, oda is akarnak ütni. És nekünk nincs elég erős várunk, hogy az ütésekot visszaverjük, hogy tudományos intézeteinket megvédelmezzük: nincs meg az az autonómiánk, a melyben mint egy test és egy lélek, imponáló erővel tudna cselekedni a katolikus közvélemény. A kis árendások fogadatlan fecsegései csak addig hangozhatnak el, míg szembe nem áll velük tizenegyet millió katolikus magyar, akiket a felekezeten állam helyett az autonómia kezei közt lévő katolikus iskolák nevelnek az igazság rendületlen harcosai. Levonjuk tehát az esetből a

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A szabadság ára.

Irta: C. Marlett.

Két év óta sinylődtem már a st.-... i erőd fogságában, mely még nyáridőben is nyirkos és sötét volt. Aztán egyszer fölvezettek, pompásan megvendégeltek, még tüzes borban sem volt hiány. Végre aztán a rendőrmiszter elé vittek, az elé az ember elé, akinek elítélésemet köszönhetem.

Fagyosan nézett rám.

— Mióta van fogságban? — kérdezte nyersen.

— Két év óta, — feleltem.

— Életének hátralevő részét is fogságban akarja tölteni?

Éreztem, hogy a börtön levegőjétől halvány arcom fehérré változott.

— Az isten szerelméért, kegyelmes uram... — kezdtem.

— Tehát nem... Jó, hát hallgasson ide.

Két évvel ezelőtt a szeretett uralkodónk élete ellen elkövetett merényletben való részességért halálra ítélték. Megkegyelmeztek önnek és életfogytig tartó fogságra változtatták az

ítéletet. Most pedig alkalom kínálkozik, hogy teljesen szabad legyen. Ám, ha visszautasítja, nem lesz többé ilyen alkalom.

Nyugodtságot erőszakoltam magamra, de nehezen ment.

— Tudjuk, hogy egy *** nevű ur, aki előbb itt lakott, ellopta a st.-... erősség terveit, hogy... hogy valamely államnak eladja, amelylyel esetleg háboruba keveredhetünk. Még nem adta el, hanem alkalmasint lakásán rejtgeti vagy magánál hordja. Ügy-nököket bízunk meg, hogy fölhajtják a terveket. Betörték lakására, mindent töviről hegyire átkutattak, hiába. A terveket nem tudták megtalálni, jöllehet mindent megpróbáltak kézrekerítésükre. Ön, még mielőtt ide került volna, híres volt arról, hogy megbirkózik a nehéz problémákkal. Oldja meg ezt, kerítse elő ezeket az okmányokat, teljes megkegyelmezés lesz az ára.

— De — mondtam én, — hogy megkísérelhessem a dolgot, szabad lábra kell helyezniök.

— Persze, sőt pénzzel is bőven ellátjuk, csak becsületszavát kell adnia, hogy egy hónap leforgása után visszatér, ha mindjárt nincs is vállalkozásának eredménye, — és persze

arra is meg kell esküdni, hogy többé nem vesz részt az uralkodó ellen szőtt összeesküvésben.

— És elég önnek az én szavam?

— Elég.

— És ha nem tartom meg?

— Meg fogja tartani, egészen biztos vagyok.

Elgondolkoztam. Merényletünk az uralkodónak szólt, nem a nemzetnek. Mindenki, aki hazám katonai helyzetét akarja aláásni, ellenségem, akit minden lelkiuralás nélkül el kell tenni láb alól. Az igaz, hogy ezzel egyúttal annak az embernek is szolgálatot teszek, aki elfogatott és börtönbe vettetett, de ha el nem fogadom az ajánlatot, mindörökké fogságba vetnek.

— Elfogadom, — adtam meg a választ.

— Jó, tehát hallgasson ide — és elmondta a dolog minden részletét.

Még aznap éjjel Párisba utaztam.

A várost jól ismertem és ahogy a miniszter is mondta, nem voltam járatlan az ilyen dolgokban. *** ur életmódja szinte meghökentett. A lehetőségig közömbös volt és egyáltalán nem tett semmi intézkedést, hogy lakását vagy személyét bárki is meg ne lep-

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador sirmélekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyiszintén régi sirmélekben. sirmélek s sirmélek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és sirmélgár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszében Fleischer u. 17.

Fióktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpatak

tanulást s a katolikus közvéleménynek ezentul még erősebb egyetértéssel kell követelnie: autonómiát a katolikusoknak s a katolikus iskolákat az autonómiának!

*

Külügyi vita az osztrák delegációban.

Az osztrák delegáció ma tartotta első plenáris ülését, melynek napirendjén a külügyminiszter költségvetése szerepel. Az osztrák delegáció akadémia-utcai házára kitértek a sárgafekete lobogót s ez oda csalta a budapesti osztrák kolóniát. A karzatok zsufolásig megteltek s az ülésterem is tele van. Az összes közös miniszterek is eljöttek az ülésre.

Az ülést tíz órakor nyitotta meg lovag *Madeyski* elnök. Napirend előtt Dobernig sűrűs interpellációt intézett az elnökhöz, megkérdezte, hajlandó-e az iránt intézkedni, hogy a delegáció tanácskozásai minél előbb véget érjenek, mert azok vége előtt az ausztriai tartománygyűlések nem ülésezhetnek, ami annál nagyobb baj, mert fontos ügyeket kell elintézők.

Az elnök: A tanácskozások tempójának gyorsítására felszólítás nélkül is törekedik.

A választ az interpelláló tudomásul vette. Azután áttértek a napirendre.

Bacquechem márkai előadó röviden ismerteti s elfogadásra ajánlja a külügyi költségvetést.

Sustercic: Az annexióról beszél. Azt a nézetét fejezi ki, hogy az annexió kérdéséről a monarchiának a berlini szerződést aláírt hatalmakkal nem kell tárgyalnia. Ausztria-Magyarországnak csak udvariassági okokból ismerte el Törökországnak a megszállott tartományokra való szuverénitását, de tényleg már akkor rátette kezét Bosznia és Hercegovinára, amikor ott életbe léptette, véderő törvényes szerződéshez tehát nem történt. Sem Törökország, sem Szerbia, sem Montenegró nem állíthatják ezt. A szónok ezután a délszláv mozgalmakról beszélt s kijelentette, hogy a délszláv kérdést a monarchiával is, de a monarchia ellen is meglehet oldani. A szóló természetesen az első

mód híve, mert ez használna legtöbbet a délszlávoknak is. A délszláv államokat figyelmezteti, hogy ne az legyen a legfőbb törekvésük, hogy a monarchia jóindulatát elveszítsék, mert Ausztria-Magyarország jóakaratu támogatása a balkáni népek szabad fejlődésének egyetlen garanciája. A monarchia nem gondol Szerbia meghódítására és annektálására, mert ennek semmi célja sem volna. Nem tudnánk, mit kezdünk a meghódított Szerbiával. A szónok éppen azért üdvözli a külügyminisztert, a miért Szerbiával szemben erősebb rendszabályokra nem ragadtatta magát. Ahelyett, hogy Szerbia szövetségesei után szaladgál, keresse a monarchia barátságát, mert összes érdekei ezt tanácsolják neki. Bizalommal van a külügyminiszter iránt és a költségvetést elfogadta.

Gróf *Latour*: Örömteli szívvel és elégtétellel veszi pártja nevében is tudomásul az annexiót és abban a 30 évvel ezelőtt kezdett feladat kényszerítő szükségességgel bekövetkezett befejezését látja. Abban az etikai és politikai kötelesség teljesítését tekinti, a két tartomány népet megszabadítani attól a helyzettől, hogy kétféle a szuverénitást nehezedett rá. Kéri pártja a közös pénzügyminisztert minden módon támogatni. Konstatálja, hogy a monarchia lépése a külföldön rossz hangulatot támasztott. Kívánja, hogy ezzel szemben mi ne feleljünk elkeseredett hangon. Mi 30 év óta a tétlenség szimpátiikus szerepét játszottuk és meg voltunk elégedve holmi kis közvetítői szerepekkel. Most egyszerre ez a nyugodt test megmozdul és cselekszik. Természetes, hogy ez rossz vért szült. Az annexió utat kell, hogy csináljon az erős hadseregpolitikának. Felszólítja a közös minisztereket, hogy ebben az irányban sürgősen tegyék meg a lépéseket.

Utána *Klofac* beszélt.

A balkáni események.

Anglia tiltakozása.

London, október 27.

A külügyi hivatal a következő kommunikét küldte meg a lapoknak: Az osztrák-magyar sajtó ama közlései, amelyek szerint a Törökország és Ausztria-Magyarország közti közvet-

len tárgyalások megszakítása Anglia tanácsainak és befolyásának volna tulajdonítandó, alaptalanok. Mindezen tárgyalások folyamán az angol kormány nem szünt meg szem előtt tartani azt, hogy a Törökország és Ausztria-Magyarország közti közvetlen megjegyezés, hogy ha Törökországra kedvező, megkönnyítene az általános rendezést és hogy Törökország hivatott első sorban annak eldöntésére, vajjon azok a javaslatok, amelyeket neki tesznek, elfogadhatók-e, mert ő a legjobb bíráló a saját érdekeinek. Angolország eme feltogását Törökország tudomására hozta, miután Törökország értesítette arról Angliát, hogy Ausztria-Magyarország vonakodik hozzájárulni a konferenciához, mielőtt Boszniára nézve közvetlen megjegyezés jött létre közte és Törökország között.

Kivételes állapotok Bosznia-Hercegovinában.

Az utóbbi időben különböző hírek láttak napvilágot, amelyek arról szólnak, hogy Boszniában, különösen pedig Hercegovinában kihirdették a kivételes állapotot, továbbá, hogy a lakosság mindenféle zaklatásnak van kitéve, és végül, hogy a lakosságot az annexió mellett való megnyilatkozásra kényszerítik. Mindezek a hírek, mint illetékes helyről közlik, célszerű kokolmányok. Bosznia-Hercegovinában semmiféle kivételes rendszabályokat, amelyek a lakosságot érinthetnék, nem tettek.

Páris, okt. 27.

A konferencia programjáról való tárgyalást Pétervárott fogják folytatni. A pétervári német nagykövet a legközelebbi napokban át fogja adni az orosz külügyi hivatalnak az Ausztria és Magyarország és Németország által kidolgozott konferencia programot, amelyben föl lesznek sorolva azok a föltételek, a melyek mellett Ausztria és Magyarország és Németország hajlandók a konferencián megjelenni. Az itteni hivatalos körök erősen biznak abban, hogy az összes hatalmak meg fognak egyezni.

hesse. Ártatlanságát bizonyítja-e ez, vagy azt, hogy igen ügyes taktikus?

Az idő repült, gyors cselekvésre volt szükség; csak egy hónapos volt és *** ur mindennap tudhat az okmányokon. Elhatároztam tehát, hogy megpróbálom a házába való bejutást, hogy magam keressem a terveket.

Először is tisztába kellett jönnöm a színhelyről. Minden nagyobb táradtság nélkül sikerült a cselédséggel ismeretséget kötönnöm, különösen a szobalánnyal, akit Noyes Marinak hívtak, ezzel a legcsacsakább teremtséssel, akit csak valaha ismertem. A legaprólékosabb részletekig megismertette velem a ház minden zegét-zugát. Félíg-meddig szerelmes lettem bele s még jobban hozzáférköttem bizalmához.

Mikor az adatokat összegyűjtöttem, igyekeztem bejutni a házába. A tizenhatodik éjjelen aztán bemásztam az egyik ablakon, amelyet Mari számomra nyitva hagyott.

Tervem az volt, hogy legelőször is *** ur dolgozószobáját kutatom át alaposan, jóllehet a miniszter hangoztatta, hogy ezt már többször is megcselekedték. Valahol csak el kellett kezdenem s ezt találtam a legjobb kezdetnek.

Tágas szoba volt. Amerikai íróasztal volt benne, régi, szurágta billiárd, tele rakva ócska, értéktelennek látszó papirokkal, két vagy három bezárt szekrény, pénzszekrény, több szék és szofa. A miniszter emberei a szekrényeket kinyitották, fölszedték a szöveget, megkopogtatták a padlót, turtak-faragtak abban a hiszemben, hogy majd valami titkos

zugra akadnak. Minden hasztalan volt, nem ütött be számításuk.

Megálltam az íróasztalnál és körülnéztem. Az asztalon egy könyv feküdt, gépiesen a kezemből kaptam, — Edgar Allen Poe novellái voltak.

Egyszerre tisztán láttam mindent. Poe bizonyára a legkitünőbb detektív lett volna a földkerekségen, ha ezt a pályát választja. Egyik novellája ugyszólván az egész tudományt összefoglalja dióhéjban, a könyv előszavában pedig azt mondja, hogy ***-et vette mintául, bár az is igaz, hogy Poé nem az ember volt, aki az adott mintát vakon követte volna. Az ellopott tervek bizonyára nem függnek a falon, mint Poé novellájában, de valami sugta, hogy könnyen hozzáférhető helyen kell lenniök.

Tekintetem ismét a billiárdasztalon fekvő nagy halmaz papirosra esett s fölvettem magamban a kérdést, vajjon érdemes-e itt a kutatásba belefogni. Legalább is ötezer csomó lehetett ott, egyik rongyosabb, mint a másik, por lepte be mindet. Föltehető, hogy *** azokat a terveket, amelyek ezeket meg ezeket érnek, ilyen értéktelen lim-lom közé tegye? Es ha még úgy volna is, legalább egy álló napra volna szükségem, hogy ezt a nagy halmazt át meg átkutassam, holott csak két óra állott rendelkezésemre. De hátha mégis ott vannak a tervek *** adott pillanatban hosszabb keresés nélkül hogyan találja meg azokat?

Az asztal másik oldalára mentem, fölemeltem egy-két csomót, nem találók-e valami nyomot. De ugyan hisz *** csak okosabb, sem hogy ilyen ringy-rongy közé tegyen olyan értékes holmit. Inkább átkutatom a billiárd

réseit, — sehol semmi. Ugy találomra kihuzok egy másik csomó papirost, mert egyre motoszkált az agyamban, hogy mégis csak itt kell nyomra akadnom.

A nyaláb, amelyet huzni kezdek, sehogy se akart jönni; jobban huzom, egy pár papírdarab, egy-két csomó a földre hullott. A nyaláb után, amelyet még egyre huzok, egyszer csak a tulsó oldalról amolyan könyv-féle holmi mozdult meg. Az izgatottságtól remegő kézzel kinyitom, az ellopott tervek voltak benne.

De az öröm mámorából a legborzasztóbb ijedtségbe estem, amit csak megértem valaha.

— Nyomorult! Tolvaj! Kezet föl!

A hang remegett ugyan, de megismertem. Noyes Mari hangja volt, a ki a küszöbön állt és fejemnek szegzett pisztolyt szorongatott a kezében.

Mikor az első ijedtségen túl voltam, tréfálódzni kezdtem.

— De Marikám, — szoltam, — csak nem akar agyonlőni, mi? — És egy lépést tettem abban az irányban, ahol állt; ha sikerül a pisztolyt kicsavarnom a kezéből, akkor még megmenekülhetek.

— Állj! — vezényelt és a hangja reszketett, ám a keze nem. — Kezet föl! — Egy, kettő! — Lövök!

— De hallgasson meg, Mari, én nem vagyok tolvaj. Én rendőrügynök vagyok, hogy bizonyítékot szerezzek *** ur ellen, akit azzal gyanúsítanak, hogy ellopta azokat a papirokat, amik itt a kezében vannak. Hadd vigyem el. Tudja, ezek sokat, nagyon sokat jelentenek rám. Tőlük függ a szabadságom,

Belgrád, október 27.

Plevjéből jelentik, hogy szerb igazgatók látják a lakosságot; azzal biztatják, hogy a szignatárius hatalmak el fogják rendelni, hogy a plevjei kerületet Szerbiához csatolják. A szandzsákból számos szerb Szerbiába siet, hogy az ott alakulóban lévő önkéntes csapatokba fölvéssenek.

London, okt. 27.

Németország Isvolszkinak és Greynek konferencia programját elfogadta azzal a főtartással, hogy kivesszik belőle azt a két pontot, a melyet osztrák és magyar részről nem akarnak tárgyalni. Ez a két pont Bosznia és Hercegovina annexiójáról és a szerbeknek és montenegróiaknak Bosznia és Hercegovina rovására adandó területi kárpótlásáról szól. A Times rámutat arra a nagy szimpátiára, a mellyel Oroszország Szerbia iránt viselkedik s a béke nagy veszedelmét látja abban, hogy Ausztria és Magyarország, Szerbia és Montenegró követeléseiről egyáltalában hallani sem akar.

Veszedelemes tünetek

a kerületi munkásbiztosító pénztárban.

— A pénztár ellenségei. — Védekezés a választott bírósággal szemben. — 60.000 korona kintlévőség. — A tisztviselők. —

A munkásbiztosítási törvények életbe léptetése által a törvény célja Nagyváradon egyáltalán nem lett elérve. A pénztár ellen napról napra több és több panasz hangzik fel. Az utóbbi időben pedig éppen olyan tünetek adták elő magukat, melyek előbb-utóbb a pénztár végromlását idézik elő. Ezt a vezetőség tudja és most már hozzá is fogott a mentés munkájához.

Az ügyek állásáról a következőkben számolunk be:

A Kerületi Betegsegélyző Pénztárak eltörlése után úgy a munkaadók, mint az alkalma-

zottak részéről, de maga a pénztár vezetősége részéről is azt remélték, hogy általános megelégedés közben fogja áldásos munkálkodását teljesíteni az új törvényen alapuló pénztár. Ez a remény azonban csak futólagos volt, mert a tagsági díjak kivetésénél a munkaadók már ellen-szenves álláspontot foglaltak el, ugyanis a régi szabályoktól eltérőleg a munkaadónak jelenleg a tagsági díjnak felét kell fizetni alkalmazottaik után.

A munkaadók eme álláspontja egyáltalán nem lett volna káros a pénztárra, azonban az alkalmazottak, tehát rendes pénztári tagok a biztosító pénztárt egy kimeríthetetlen kincsbányának tekintették és a legkisebb alkalmat is megragadták arra, hogy a pénztárt szipolyozzák. Az alkalmazottak igényei egyszerre annyira felszöktek, hogy a pénztár azokkal szemben megdöbbenve tekint a jövőbe. Eddig ugyanis a pénztári tag talán soha hírére sem hallotta a külföldi szanatóriumoknak, fürdőeknek, gyógyhelyeknek, annál kevésbé vehette azokat igénybe.

Most azonban a magyar intézményeket rossznak tartja, világhírű gyógyhelyekre megy, mert nem a maga zsebére költ, hanem a pénztárára.

Ez az egyik baj mely a pénztár rontására tör. A másik pedig az, hogy a tagok nem veszik figyelembe a törvényeket és követeléseiket érvényesíteni akarják törvény ellenesen is. A pénztár a régi törvények értelmében ilyen esetekben a követeléseket saját hatáskörében elutasította. Most azonban ezt nem teheti meg, mert a pénztár határozatait a választott bírósághoz lehet megfellebbezni. Ez a választott bíróság a törvényszéki elnök elnöklété mellett munkaadói, alkalmazotti és a pénztár képviselőiből áll.

A választott bíróság szeptember 1-én lépett életbe és azóta a pénztár rohamosan halad a csőd felé. A választott bíróság határozataiban nem tekinti a törvény intencióit és a pénztár kárára egymásután hozza meg határozatait.

— Csak egy pillanatra, — vágott közbe a miniszter, — hagyja csak békén azt a pisztolyt a zsebében! Mindenekelőtt egy kis történetet mondok el önnek. Egy hónappal ezelőtt azt a parancsot kaptam őfelségétől, hogy önt egy másik fogolylyal együtt szabadon bocsássam azzal a feltétellel, hogy örökre elhagyják az országot. Ugy gondolkodtam, hogy tegyenek valamit ezért a szabadságért. Mivel pedig nagy súlyt vetettem arra, hogy az ellopott terveknek ismét birtokába juthassunk — ezeknek megszerzése volt mindkettőjük szabadságának ára. Kölcsönösen támogatták egymást és és — megvolt az eredmény.

— Mi ketten? — dadogtam.

— Igen, önök ketten.

Megnyomott egy villamos csengőt és Noyes Mari lépett be az ajtón.

— Báró ur, — folytatta tovább, — engedje meg, hogy bemutassam B . . . bárónőt. Mind a ketten szabadok és még egy órányi idejük van, hogy elhagyják az országot.

A grófnő felém tárta karját.

— Életemért meg a szabadságomért viaskodtam, — szólalt meg a grófnő, — ugy-e megbocsát?

Megragadtam kezét s magamhoz vontam.

— Egy föltétellel, grófnő, — válaszoltam.

— Nos?

— Nos?

Az a tekintet, melyet rávettem, több volt minden feleletnél.

Eddig még tétlenül nézte a pénztár vezetősége ezeket az ügyeket azonban most már öntudatra ébredt és megkezdte a védekező munkálatait. Ebben az ügyben Láng József a pénztár elnöke legközelebb Budapestre fog utazni, hogy a központi igazgatóság útján a kormánytól kérjen megfelelő óvintézkedéseket.

A pénztár beléletében különben jelenleg nem a legpéldásabb rend van. A törvény intézkedéseit kezdetben nem tudták kellőleg foganatosítani. Olyan dolgokat műveltek melyek kihatással lehetnek a pénztár egész életére is, hacsak már most egyszerre radikálisan nem fogják rendezni az ügyeket.

A vezetőséget meglepetésszerűleg érte a törvény életbeléptetése. Teljesen magára hagyva minden világos utmutatás nélkül kezdte meg munkálatait, aminek az lett az eredménye, hogy most egy igazi khaosz van a pénztárban. A tisztviselők jórésze nem érti a pénztár vezetését. Így történt meg az is, hogy jelenleg circa 60000 korona van kint tagdíjakban, aminek nem lenne szabad megtörténnie, különösen akkor nem, ha tekintetbe vesszük, hogy a pénztár alapja 40000 koronát tesz ki.

Baj végül az is, hogy az orvosok, akiktől különben sok függ szintén ellenszenvvel viselkednek a pénztárral szemben.

Mindezek az állapotokon pedig igen rövid időn belül segíteni kell, mert ellenkező esetben a pénztár csődbe jut.

Meggyilkolt pályaőr.

A kolozsmegyei Magyarorbón vasárnap reggel virradólag rémes gyilkosság történt, melynek áldozatául egy kötelességét teljesítő pályaőr esett. A gyilkosságot ismeretlen tettes a legnagyobb kegyetlenséggel hajtotta végre, úgy, hogy a pályaőr lakása előtti lócán fekvő szerencsétlen embernek a koponyája két fejsze-csapástól ugyszólva össze-vissza volt törve.

Szöke József 40 éves ember, nős, 4 éve már, hogy a magyargorbói vasuti őrház jegykiadó-őre volt. Ezen idő alatt kifogástalanul teljesítette kötelességét, de ezáltal, hogy kihágásokért a magyargorbói embereket gyakran feljelentgette, — sok ellenséget szerzett magának.

Vasárnap, úgy reggel felé, a vonatot várni kiment a lakás elé s ott a ház előtt lévő lócára lefeküdt. Ilyen állapotban lesett rá a gyilkos, aki a mit sem sejtő pályaőrt fejszével agyonverte.

Később kiment felesége és költségetni kezdte férjét:

— Keljen már fel, jön a vonat!

Midőn Szöke József nem felelt semmit felesége felhajtotta a köpenyegét, mellyel be volt takarózva s ekkor rémülten látta, hogy férjét agyonütötték. Örülten futott be az asszony a faluba, honnan a fellármázott lakosság a vasuti őrházhoz sietett, később pedig az előljárásság és csendőrség is megjelent a gyilkosság színhelyén s megindult a nyomozás a gyilkos kézrekerítésére.

A tegnap délelőtt Kolozsvárról Magyarorbóra utaztak a vizsgálóbíró és a törvényszéki orvosok, valamint a vasuti üzletvezetőség képviselői s megejtették a hivatalos boncolást, melyből kétségen kívül konstatáltatott, hogy a szerencsétlen pályaőrt agyonverték.

Hétfőn délelőtt a szomorú halállal kimult Szöke József holttestét elszállították a Nagy-

az életem! Mindenem! Az isten szerelmére, hadd vigyem el *** urnak nincs joga hozzájuk, — szavamra mondom, úgy lopta azokat.

Egy pillanatig habozott, — de csak egy pillanatig.

— Nem, — szólalt meg, — *** ur jó hozzám és nem nézhetem nyugodtan, miképp lopja meg őt. Tegye vissza azokat a papirokat és távozzék, — senkinek se szólok, hogy itt járt, ígérem.

Kértem, könyörgtem neki, — hiába. Vagy visszateszem a papirokat, vagy rám lő, esetleg lármát csap. Még legtanácsosabbnak látszott, hogy szótfogadok és ismét visszajövök, amiről Mari erről nem is álmodik.

Letettem tehát a terveket az asztalra és eltávoztam. Tíz percre rá megint a szobában voltam s örömmel kaptam oda, ahova az iratokat tettem. Nem voltak ott.

Másnap megtudtam, hogy Mari is nyomtalanul eltűnt.

A hónapból még hátralevő idő is elmúlt minden eredmény nélkül és utban voltam börtönöm felé. Az ut nem volt könnyű. Megmegátkoztam a becsületérzést, amely kényszerített, hogy adott szavamnak álljak, mikor olyan könnyű volna meg nem tartani. Mikor átléptem a határt, már éreztem a börtön fagyos hidegségét s mikor végül a miniszter fogadószobájában voltam, úgy éreztem, mintha magával a halállal állának szemközt.

A miniszter hidegen fogadott, mint mindig.

— Nos, — szólt — ugy-e nem sikerült.

— Meghajoltam.

— Nem, — feleltem — visszajöttem, hogy szavamnak álljak. De . . .

várad mellett lévő *Ártánd* községbe, hol tegnap temették el. A meggyilkolt ugyanis *Ártándra* való volt.

A csendőrség nagy apparátussal nyomozza a kegyetlen gyilkost, kit *Szöke József* ellenségei közt sejtjenek.

UJDONSÁGOK.

* **Nagyvárad küldöttsége Kossuth-nál.** A biharpüspöki—ösi összekötő vasut engedélyezése, továbbá Nagyváradon vasuti üzletvezetőség felállítása tárgyában ma, szerdán, október 28-án délelőtt 11 órakor tiszteleg Nagyvárad város küldöttsége Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternél. A küldöttséget *Glac* Antal főispán vezeti a miniszter elé. A polgármesteren kívül mintegy 10 törvényhatósági bizottsági tag, továbbá *Szokoly Tamás* és dr. *Halász Lajos* orsz. képviselők vesznek részt a küldöttségben, akikhez csatlakoztak a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara képviseletében Huzella Gyula elnök, Óváry Lajos alelnök és dr. Sarkadi Lajos titkár, továbbá a magyar gyárosok orsz. egyesülete nagyvárad fiókjának küldöttei.

* **Az állami tanerők kinevezése.** A Nagyváradon felállított 20 osztályú állami iskola tanerőinek kinevezése úgy a községi iskolákban, mint Nagyvárad város törvényhatóságában, sőt az egész városban nagy megütközést keltett, mert az állammal kötött szerződés szerint a nagyvárad pályázók, egyenlő minősítés esetén, előnyben részesítendők, s a kinevezéseknél a szerződés ezen pontját nem respektálta a kinevezést eszközölő *Tóth János* államtitkár s a hasonló minőségű helybeli pályázók közül többeket mellőzött. A törvényhatóság utasította a polgármestert, hogy szerezze be a pályázók minősítési táblázatát s arról tegyen jelentést, hogy a törvényhatóság tisztán lássa, mennyiben nem respektálta a kormány a szerződést. A kir. tanfelügyelő azonban nem közölte a táblázatot, hanem kérdést tett a kormányhoz, hogy kiadható-e a minősítési táblázat. A kormány erre vonatkozó leiratát tegnap közölte a kir. tanfelügyelő a várossal. A miniszteri leirat a következő:

„A biharpüspöki kir. tanfelügyelő urat jelentése kapcsán értesitem, miszerint nincs kifogásom az ellen, hogy a nagyvárad állami elemi iskolához pályázott tanerők minősítési táblázatait a város polgármesterének betekintés végett kiadja, azonban oly hozzáadással, hogy azoknak, valamint a kinevezéseknek felülbíráására sem a közigazgatási bizottság, sem pedig a törvényhatósági közgyűlés nem jogosult.“

Megjegyzendő, hogy ezen miniszteri leiratot szintén *Tóth János* államtitkár írta alá, tehát ugyanaz a kormányközeg, aki a szerződés figyelmen kívül hagyásával, a sérelmes kinevezéseket eszközölte. Nagyvárad város törvényhatósága nem a kinevezést akarja bírálni, hanem a pályázók táblázatából megakarja állapítani, hogy mennyiben sértette meg az államtitkár a várossal kötött szerződést s hasonló sérelmek ellen akar a jövőre nézve jogainak érvényt szerezni. Ehhez pedig joga van az államtitkárral szemben is.

* **Transparent a színház homlokzatára.** Erdélyi Miklós szinigazgató azon újítást tervezi, hogy a budapesti színházak mintájára a Szigligeti-Színház főbejáratánál levő középső két oszlop közé villamos transparentet állít,

amelyben az előadásra kerülő szindarabok címe lesz megvilágítva. Kérvényt adott be a városhoz, hogy a transparentet felállíthassa. Az egész berendezést a saját költségén eszközölteti Erdélyi szinigazgató s szerződése lejártával ha más kapná meg a színházat, az egész készülék a város tulajdonába megy át.

* **Két trónörökös kocsija.** György szerb trónörökös tegnap este érkezett meg Bécsbe, ahonnan tovább is utazott Szentpétervár felé. Ugyanazon a vonaton akart utazni Ferenc Ferdinánd trónörökös is. Kocsija már oda volt kapcsolva a gyorsvonathoz. Éppen föl akart szállani, amikor észrevette, hogy még egy termeskocsi van a vonathoz csatolva. „Wem gehört das?“ kérdezte hadsegédjétől. A hadsegéd megmondotta, hogy a szerb trónörökös ül benne. Ferenc Ferdinánd gondolkodott néhány pillanatig és azután kiadta a parancsot:

— Kapcsolják le az én kocsimat; majd egy másik vonaton utazom.

A trónörökös elhatározása nagy feltűnést keltett és szélitiben beszélnek róla.

* **Uj tanfelügyelőség Biharmegyében.** Biharmegyében az általános panaszok, melyek a tanfelügyelőség részéről hangoznak fel a túl sok munka miatt, az új évben meg fognak szünni. Mint fővárosi munkatársunk jelenti, a jövő évi költségvetésben Biharmegyére föl van véve egy második tanfelügyelőség létesítése is. Az új tanfelügyelőség székhelye Belényesen lesz. Hatáskörébe fog tartozni a belényesi járáson kívül, a vaskóhi, beéli és magyarcsékei járások. A tanfelügyelőség teljesen önálló hatáskörű lesz s az új tanfelügyelő a VIII. fizetési osztályba lesz beosztva. A jövő 1909. év januárjában már életbe is lép az új tanfelügyelőség. A második tanfelügyelőség illetve tanfelügyelői kirendeltség nem első az országban, mert Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegyében is van ilyen, amit a tulságos munkahalmaz tett szükségessé.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. pénzügyigazgató V. Kovács Albert Gyula belényesi lakost a belényesi m. kir. adóhivatalhoz dijtalan gyakornokká nevezte ki.

* **Nagyvárad példára.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tudvalevőleg felterjesztést intézett a képviselőházhoz, hogy Pozsony, Zágráb és Fiume városok példájára a többi vidéki városoknak s így Nagyváradnak is adja meg törvényes intézkedés útján a községi kölcsönkötvény kibocsátási jogot s a kötvények bélyeg és illetékmentességét. Nagyvárad városa ezen feliratát pártolás végett az összes városoknak megküldötte. Ungvár városa most értesítette Nagyvárad városát, hogy hasonló feliratot intézett a képviselőházhoz.

* **Halálozás.** *Filimon Gyula* csanálói gör. kath. lelkész mély gyász érte; neje Péterfalvi Farkas Irma Mária, élete 42 éves korában, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése ma, október 28-án délután 1 órakor lesz Csanálos községben.

* **Az új vágóhid építése.** Sok baj van a városházán hus vizsgálat tárgyában kiadott földmivelésügyi rendelettel. Kőszeghy József főmérnök most előterjesztést tett a tanácshoz, amelyben kijelenti, hogy a jelenlegi vágóhid a husvizsgálatról kiadott rendeletnek általánosságban megfelel, csupán sertés vágatásra nincs berendezve. A mérnöki hivatal által elkészített

új vágóhid terve azonban e tekintetben is teljesen megfelel, miért is kéri a főmérnök, hogy az új vágóhid tervét véglegesen tárgyalják le s így az építést a jövő tavaszon megkezdhessék.

* **Tizezer forintos kacsá.** Tegnap az a hír terjedt el Nagyváradon, hogy egyik látogatott szállodában az egyik vendég szobájából tizezer forintot elloptak. A rendőrségtől nyert információ szerint ezen hírből egy szó sem felel meg a valóságnak. Dacára, hogy feljelentés nem történt, a hír alapján a rendőrség megindította a nyomozást, amelynek során konstatálták, miszerint az egész híresztelésnek semmi alapja nincs.

* **Védekezés a vörheny ellen.** A belügyminiszter a tanács javaslatára a vörheny járványos terjedésének megállítására céljából elrendelte, hogy az otthonában megnyugtató módon el nem különíthető vörhenybeteg szükség esetén kényszer alkalmazásával is kórházba szállítandó és hogy minden közérdekből beszállított vörhenybeteg kórházi ápolása ingyenes legyen. Elrendelte továbbá, hogy intézkedés történjék, a szomszédos községekben az ottani fertőző betegek elkülönítésére s ápolására.

* **A város legujabb pere.** Szent János-utcán a régi Batáry-háznál évtizedek óta állott egy kis rozoga épület, amelyet husmérő helyiségül használtak. A régi bódét Nagyvárad városa elbontatta s helyette beljebb, új utcavonalban kerítést építtetett. A dolog perre került. A bíróság akként ítelt, hogy a város köteles az általa emelt kerítést elbontani. A dolog felebbezés alatt van, a Batáry-ház pedig egy idő óta keresítés nélkül áll. Batáryék tegnap beadványt intéztek a városhoz, amelyben kijelentik, hogy kerítés nélkül álló házuk őrzésére nyolc nap óta fizetett őrt alkalmaztak, de az éjjelenként részeg, garázda emberektől folytonos inzultálásoknak van kitéve s kijelentette, hogy csak nagyobb összegért őrzi a házat. — Ezt azonban Batáryék nem hajlandók fizetni, hanem az őrizetlenül, kerítés nélkül álló háznál előforduló károkkért a várost teszik felelőssé. Ebből valószínűleg újabb per keletkezik, mert hát ha pör, legyen pör.

* **Esküvő a sir szélén.** Megható családi jelenet játszódott le egy váraljai polgár házában. Egy nagybeteg asszony, aki már inkább a halál menyasszonya, mondotta ki pihogva gyenge hangon élettársának a már közeledő „holtomiglant“, *Erőss Eszternek* hívják a nőt, ősrégi magyar család sarjadéka, aki a házasság szentségének felvételével tudta csak lelkiismeretét megnyugtanni és halálos ágyán kelt egybe *Kása Nándor* városi végrehajtóval. A szomorú esküvőnél *Magyary Jenő* és *Garai Géza* városi számtisztek szerepeltek tanukul. Az esküvő után *Halász Gyula* plebános gyónás és áldozás után feladta a nagybeteg nőnek az utolsó kenetet.

* **Rejtélyes haláleset.** Furtáról jelent tudósítónk, hogy a lakosságot két napig általános izgatottságban tartotta *Kállai Károly* odaváló gazda halálesete. *Kállai* ugyanis vasárnap este a korcsmából tulságosan részeg állapotban tért haza. Odahaza botot ragadott s azal feleségét és gyermekét zavarni kezdte, miközben folyton azt kiabálta, hogy ma agyonüt valakit. A családtagok a szobába menekültek s magukra zárták az ajtót. *Kállai* nyomon követte a menekülőket, azonban mikor a konyhába lépett egyszerre megtántorodott és a szintén odanyílló kamrába bukott, ahol meghalt. Az eset-

ről nyomban értesítették az előjáróságot és a furtai orvost, aki megjelent a helyszínen és megvizsgálta a hullát. A hulla nyakán fojtogatás jelei látszóttak, mire jelentést tettek az ügyészségnek, mely elrendelte a hulla felboncolását. A boncolás alkalmával az orvos szívshűdést konstatált s ennek alapján a további eljárást beszüntették.

*** A jövő évi sorozás Nagyváradon.** A véderőtörvény értelmében a legközelebbi ujoncállításra * felhívott korosztályokban álló mindegyik hadköteles tartozik a megelőző év november hónapjában beiratás végett illetőségi községének, vagy állandó tartózkodási helyének előjáróságánál akár írásban, akár személyesen jelentkezni. Aki ezt a jelentkezést, anélkül, hogy legyőzhetetlen akadályok hátráltatták volna, elmulasztja. 10 koronától 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtják. A Nagyváradon tartózkodó mindazok a hadkötelesek, kik 1888, 1887. s 1886. években akár Nagyváradon akár másutt születtek, jelentkezni kötelesek november 1—30. közti időben a városház épületében levő katonai és illetőségi ügyosztályban az összeírási lajstromba való felvételük végett. Jelentkezni lehet minden reggel 8—12-ig és délután 2—5 óráig s ez alkalommal az igazoló okmányokat (keresztlevél, vagy születési bizonyítvány, községi illetőségi bizonyítvány, utlevél, cseléd vagy munkakönyv stb.) is el kell vinni. A Nagyváradon községi illetőséggel nem bíró azonban itt tartózkodó azok a hadkötelesek, kik Nagyváradon óhajtanak a sorozó bizottság elé vezetetni, ennek engedélyezését összeíratásuk alkalmával szóbelileg kérhetik s ez a kérelem azonnal jegyzőkönyvbe fog vétetni, úgy, hogy e célból külön írásbeli folyamodványra nincs szükség. A jegyzőkönyv felvétele teljesen díjmentes, azonban arra egy (1) koronás bélyeg illesztendő. Az itteni állítást kérő nyilvános és rendes tanulók ebbeli minőségüket az összeírás alkalmával iskolalátogatási bizonyítvánnyal, vagy leckekönyvvel (index) tartoznak igazolni. A családfentartói címen a póttartalékba való áthelyezésre nézve fennálló törvényes igény az illetékes kerületi előjáróságnál szintén szóbelileg jelenthető be s ott hivatalból jegyzőkönyvbe fog vétetni. A katonai ügyosztály figyelmezteti a hadköteleseket, hogy ezen jelentkezések elmulasztása ezen felhívásnak, vagy a véderőtörvényben megszabott kötelezettségeknek nem tudása által kinem menthető.

*** Egy község elárverelése.** Tegnap keserves panaszkérvény érkezett Miskolczi Ferenc dr alispánhoz Kislaka községéből. Hatvanöt kislakai gazdálkodó adta be a panaszt, hogy ha még lehetséges mentse meg összekeresett élelmüket és szerszámaikat. A panaszosok azt adják elő, hogy a nagymarosi volt körjegyző Bika János után a körjegyzőségre 6000 korona köztartozás maradt. Ezt a tartozást a körjegyzőség minden községéről törölték csupán Kislakán maradt rajta. A községnek amugy is sok tartozása mellett ezt a tartozást a lakosság nem volt képes fizetni, amiért a lakosságnak gabona termését, gazdasági szerszámaikat, jószágait lefoglalták és azok eladására ez év október 28-ik napját tűzték ki. A lakosság nem tudott fizetni és ezért intéztek beadványt az alispánhoz. Panaszuk végén elmondják, hogy a község képviselőse csupa rokonokból és gazdag emberekből áll ki, akik nem törődnek a szegényebb lakosokkal. Felemlítik, hogy legutóbb is a körjegyzőilak építésére 20000 koronát vettek fel, holott 9000 koronáért teljesen megfelelő módon lehetett volna megvalósítani a jegyzői lakot. A községi képviselő a község ügyeit különben elhanyagolja. Így most a kolera járvány ellen való védekezésnél még arról sem gondoskodtak, hogy megfelelő kutak legyenek a községben. Az emberek rozsdás üstökkel, locsolók-

kal hordják az uradalom kutjából a vizet, mert a községi kutakban nincs víz. Az uradalom kutja is most már iszapos, egészségtelen vizet ad. Ezekről azonban most eltekintenek a panaszosok és csak arra kérik az alispánt, miszerint engedje meg, hogy a köztartozást 3 részletben fizethessék és az árverelést halasszák el.

*** Goromba kereskedő inas.** Petrovics Mihály fűszerkereskedő volt tanulója, Paizs Józsefet tanuló társa Gábor Lajos ezeltől 2 héttel lábön rugott, Paizs sérülésével nem tudott orvoshoz s a hanyagság miatt a lábsontja gnyuladása jött. A súlyos beteg tiut a közközbizba szállították. Gábor azért rugta meg Paizsot, mert ez a seprésben nem akart neki segíteni. A rendőrség folyamatba tette az előjárást.

*** A féláru jegyes igazolványok váltása.** Az állami és törvényhatósági tisztviselők, továbbá az állami és törvényhatósági nyugdíjasok féláru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványai a jövő 1909-ik évre leendő érvényesítés végett a magyar kir. államvasutak igazgatóságához (Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 73.) már folyó évi október hó 15-től kezdve beküldhetők, legkésőbb azonban december hó 31-éig okvetlenül beküldendők. Azoknak az igényjogosultaknak, kiknek a folyó évben arcképes évi igazolványuk még nem volt, a jövő 1909-ik évre azonban ilyen igazolványt maguk részére szerezni kívánának, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fent jelzett időben kell kérelmezniük. Különösen figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy az igazolványok érvényesítéséért és az ujak kiállításáért járó 1 korona kezelési illeték m kir. postabélyegeken rovdandó le. A postabélyegek a betérjesztendő névjegyzékre vagy kérvényre ragasztandók fel. Késpénz vagy okmánybélyeg kezelési illeték fejében nem ragasztatik fel. Ez alkalommal a nyugdíjasokat arra is figyelmeztetjük, hogy a folyamodványon a lekhelyükre illetékes közigazgatási hatóság által igazoltatni kötelesek azt, hogy semmiféle díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek. Budapest, 1908. szeptember hó 24. A magyar királyi államvasutak igazgatósága.

*** Találtak.** Bitangásban találtak a következő jószágokat: két csikó, egy ló, két liba és egy koca. Ha gazdájuk hamarosan értük nem megy a rendőrségre, az állatok dobra kerülnek.

*** Wéber Testvérek Kabát, Alj és Blous** különlegességei nagy választékban megérkeztek. Telephon 684.

*** Uj műsor a Nemzeti vendéglőben.** Nagyváradon először csak két napig látható az óriási szenzációt keltő *Zeppelin* kormányozható léghajójának felszállása, ezenkívül gyönyörű szívdható drámák és még sok szebbnél szebb színes látványosság kerül bemutatásra és még kiemelendő az amerikai detektívek kalandjai, mely hűen ábrázolja a legügyesebb detektív fogásokat. — Kezdeté 8 órakor. vége 12 órakor. Számos látogatást kér kiváló tisztelettel *Weisz Náczi* vendéglős.

*** Borsalino őszi kalap ujdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

Nagy tűz Magyarcsékén.

Magyarcsékén tegnap este óriási tűz pusztította el egy ottani nagykereskedő üzletét. A tűz óriási erővel tört ki s belső tűz lévén, az egész utcasort megsemmisüléssel fenyegette. Egyedül az ottani önkéntes tűzoltók derék, elismerésre méltó munkájának tulajdonítható, hogy a tűz még nagyobb károkat nem okozott.

Az esetről magyarcsékei tudósítónk a következőket jelenti:

Tegnap este a magyarcsékei nagyvendéglő szokás szerint vendégekkel volt megtelve. A vendégek időzését egyszerre nagy tüzlárma za-

varta meg. A vendégek még mindig nyugodtan időztek, mikor egyszerre a szomszédos helységek egyikéből hatalmas tüzlángok törtek be a mulatózóknak közé, mire ezek rémülten ugráltak fel s kétségbeesetten egymást tiporva rohantak ki a szabadba.

A tüzlárma után nyomban megjelentek a magyarcsékei önkéntes tűzoltók és hozzáfogtak a lokalizáláshoz.

A tűz egy 60 méter hosszú épület középső részén egy raktárban keletkezett s mire már észrevették, a raktár teljesen lángban állott. A tűzoltók minden igyekezetüket összeszedték, hogy a raktárral szomszédos kereskedésből a robbanó anyagokat kiszállítsák, ami sikerült is nekik.

A tűz a legerősebb munka dacára is áttört a padláson és ott akadálytalanul terjedt tovább. A tűzoltók ekkor fejte ték ki a legerősebb munkát, amelyért a magyarcsékei lakosság megjelenezte őket. Az épület már már megmenthetetlennek látszott, amikor a tűzoltók az egész épületi felsőrést keresztbe vágták s így a tűz terjedését elszigetelték. Nehéz munka volt, de sikeresen hajtották végre.

A tűz este fél hét órakor tört ki s éjjel 3 órakor még mindig égett. A tűz a belső berendezést pusztította el, amit már nem lehetett megakadályozni. Éjfél után 3 órakor lehetett csak a tüzet lokalizálni, azonban még másnap reggel 10 órakor is dolgoztak a tűzoltók.

A kár 40.000 koronán felül van. Ennek egy része megtérül mert az épület biztosítva volt.

A vendéglő tulajdonosa Richter Herman a tüzeset alkalmával nem volt Magyarcsékén és csak reggel értesült a szerencsétlenségről.

A tűzvizsgálat eddig annyit állapított meg, hogy a tűz gondatlanságból eredt, azt azonban hogy kit terhel a felelősség még nem sikerült megállapítani. A nyomozás tovább folyik.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Királyfogás.
Csütörtök: A jó parthie (előszőr.)
Péntek: Jó parthie.
Szombat: Jó parthie.
Vasárnap délután: Rab Mátyás.
este: Ocskay brigadéros.

A jó parthie premierje. *A jó parthie* német bohózat holnap kerül előadásra. A darab szerzője *Liebsütz* Artur a *Gretchen* szerzője. A bohózatot magyar színpadon *Erdélyi* Miklós mutatja be, így tehát a holnapi premier országos színházi esemény, melyre több vidéki színházató Nagyváradra jön, hogy a darabot megnézze. Maga az igazgató rendezi a darabot, ami maga sokat jelent. E. Kováts Mariska egy eseléd szerepéből csinál kabinet alakítást. Elsőrangú karikatúra Deési és Vankné egy öreg házaspár alakításában, Gozon egy bolyhos titán gyereket játszik, de Tóth Eleknek, Hevesi Mariskának, Hevesi Gusztinak (egy nyelvű kis bakfis szerepben), Krasznainak, Siknek is kacagató figurák jutottak.

Királyfogás. Ma megismétlik *Kováts* József gyönyörű muzsikájú operettjét a *Királyfogást*, mely iránt a két előző előadásban oly nagy érdeklődés mutatkozott, hogy a darab kétségkívül a szezon egyik legvonzóbb műsordarabja lesz.

ÁVIRATOK.

Latkóczy temetése.

Budapest, okt. 27. Latkóczyt nem hozzák haza, hanem már odakint eltemették. A temetés a lehető legegyszerűbb keretekben történt meg.

Törökország fegyverkezik.

Konstantinápoly, okt. 27. Törökországban nagy zavargások vannak, melyek kihatással lesznek a szandzsák kiűritésére. A fővárosban egyes pártok detronizálni akarják a szultánt. Tegnap két reakciós tisztet izgatás miatt halálra ítélték. Törökország általában fegyverkezik és a konferencia elé felvegyervezve akar menni, mert nem bizik Ausztria Magyarországon.

Bombarobbanás a spanyol királyi pár előtt.

Barcelona, október 27. Egy utcában amely 3 kilométernyire van a kikötőtől, ugyanazon időben, midőn a királyi pár a hajóajt megakart tekinteni, robbanás keletkezett, amely azonban csak csekély kárt okozott. Az esetnek semmiféle jelentőséget nem tulajdonítanak.

Letartóztatott tanulók.

Varsó, október 27. A rendőrség száznál több tanulót, a kik a népegyetemen előadást hallgattak, letartóztatott. Ezenkívül tegnap az egész nap folyamán több magániskola tanulóit erős rendőri fedezettel kísérték el a városházára.

Igazságszolgáltatás.

Rablógyilkosság az erdőben.

— Esküdtszéki tárgyalás. —
(2-ik nap.)

Tegnap reggel 9 órakor ismét össze ült a kir. törvényszék esküdt bírósága, hogy folytassa tárgyalását, azon rablógyilkossági ügyben, mit a múlt tavaszon követtek el a Kislaka község melletti erdő részben. A tegnapi nap folyamán 29 tanut hallgattak ki, kik mindnyájan azt vallották, hogy látták Mikula Klára cigányleányt és Nyika Juont, a tett idejében az erdőben.

A vádlottak közül Mikula Klára, a szép cigányleány a legnagyobb flegmával, minden idegeskedés, félelem vagy bánkódás nélkül, bátran s hangos szóval azt vallja, hogy ő ártatlan, mert a tett elkövetése alatt otthon volt s csak este ment Juon anyjával az erdőbe annak keresésére.

Találkozván vele, azt mondotta Juon:

— Azért jöttetek, hogy elfogjatok, mert megöltém Popát?

A fiu pedig konokul tagadja ezt s a következőket állítja. Pópa odajött a cigánysátorhoz részeg állapotban s azt mondta a cigányasszonyoknak, hogy aki bejön vele a sűrűbe, annak ad 100 forintot, de erre senki se vállalkozott. Majd miután Pópa az erdőbe indult Klára utána ment és leült vele enyelegni. Majd később őt, ki a dolgot a távolból nézte, magához szólította és ráparancsolt, hogy fogja meg Popát. Ő engedelmességet. Ezután Klára

fejszével hátulról leütötte s az ember elesett, ő pedig elfutott. Majd vagy száz lépéssel odább megállt és látta, hogy hogyan rabolja ki Klára a halottat, elvéve tőle értéktárgyait, azután hozzájött és 4 koronát adott neki.

E vallomással szemben Klára konokul tagad mindent.

A tanuk kihallgatása után a harmadik vádlott védője dr. Márkus László indítványára és az ügyész helyeslésére *Lingurárnét*, ki az egész tárgyalás alatt a hülye benyomását keltette s mivel az ellene felhozott vád beigazolvva nem lett, a vád alól felmentették.

Majd a másodrendű vádlott védője kérte, hogy vizsgáltsák meg, vajjon való-e az, hogy a csendőrök kirozták a vádlottakat, mert dr. Krüger Jenő, ki előzőleg a védelmet képviselte egy beadványt adott be erről. Az elnök válaszképpen kijelenti, hogy annak idején a vádlottak orvosilag megvizsgáltattak s rajtuk semmiféle sérülés nem találtatott.

Az egész tárgyalás alatt Mikula Klára úgy viselte magát, mintha nem is vádlott, hanem vádló lenne. Közönyösen nézett ide oda, utbagazította társait, hogy most ezt vagy azt kell tenni, majd lábait keresztbe vetve kedélyesen lógatta azokat, mintha legalább is vendégségben volna. Beszéde pedig oly ügyes és agyart volt, hogy beillene akár saját védőjének is. A másik két vádlott nagyon meg van törve.

A tárgyalás 6 óra után jóval ért véget s ma reggel kilenckor ismét folytatódik. Az ítéletkimondás délutánra várható.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Irta: C. V.

(Folytatás.)

38.

Midőn a vigság javában folyt, Icíg félre szólítá Mátyást és indítványozá, hogy hagyják el e tanyát s tegyenek látogatást mind a hármán Varga Jánosnál, kinek borban vigasztalásra s bátorításra van szüksége.

Icíg Csörögi tülébe is sugott valamit, minnek értelme ez volt, hogy a kortes majd vegye kara alá Varga Jánost, kinek a választások alkalmával nagy hasznát vehetnék.

Erre mindhárman a telkes gazda lakása siettek.

Utközben abban állapodtak meg, hogy Csörögöt, mint Mátyás meghitt jó barátját mutassák be.

XXXI.

A mérég hatása.

— Isten hozta az ismerősöket s az idegen urat is, mond Varga az érkezőknek.

— Csörögi Török Legel régi jó barátom, azért kérem szomszédomat, ne úgy tekintse mint idegent, hanem mintha engem, testvérét látná.

Varga meg volt hatva Mátyás szívélyes nyilatkozata által.

— Még csak egyet, folytatá amaz, miután zsákban macskát nem árulunk, azt is meg kell jegyeznem, hogy Csörögi barátunk szintén értesült kelmed asszony felesége rut viseletéről, valamint arról is, hogy a háztól kitiltotta.

Varga arcát egy percre lángoló pir boritá. — Egy rossz asszony becsületes embert meg nem gyalázhatsz, mond Csörögi s erre az asztalhoz lépve, poharat emelt Varga egészségére.

János viszonzta a köszöntést s így rendre járt előbb a pohár, aztán a nagy kancsó.

Mátyás is a szokottnál többet ivott, izlett neki a szomszéd vörös bora.

— Egy indítványom lesz, mond Csörögi, miután bíró uram, mint látom, beleszeretett a piros porba, házasságunk össze vele, övé legyen? kelmetek a tanuk, én leszek a vőfély.

Erre körültekintett a szobában kendőt keresve, hogy fokosára tűzze. Véletlenül éppen azt az egyszerű házikendőt pillantá meg a láda tetején, melyet Varga régi jó idők emléke gyanánt kegyeletben tartott.

Csörögi már a ládáig haladt volt, hogy a kendőt elhozza.

— Csak ezt nell — kiált fel mohón János, miközben szeme könybe lábadt, adok más kendőt!

A kortes úgy tett, mintha János fölindulását nem vette volna észre és saját piros babos kendőjét tűzte fokosára végére.

Az ivás nagyban folyt, a kis poharakat már rég eldobták az asztalról, János is fölöntött a garatra: Csörögi e közben felkelt, s leoldván saját kendőjét fokosáról, amazt tűzte helyébe, melyet János megakara óvni.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 27.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 27.

Oszták hitelrészvény	—	651.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Oszták m. államvasuti részv.	—	692.25
Közúti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. okt. 27.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	94.50
Oszták járadék papírban	—	186.—
Oszták járadék ezüstben	—	145.—
Oszták járadék aranyban	—	97.25
Oszták korona járadék	—	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	—	116.50
Oszták magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Oszták hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 márkás aröny	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	19.09
Német birodalmi márka	—	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a.
TELEFON 180. — TELEFON 180
Gazdálkodóknak gépolaj továbbá zsir, kátrány stb. Vidéki kereskedőknek cipőkrém, parkett fényezőmáz, Emke lakkok stb. vételénél legnagyobb árengedmények.

Tüzifát

legolcsóbb napi árakon házakhoz
szállítanak

Weiszberger és Társa
tüzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház

Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: 688.

Nagyvárad, Kereskedelmi és Iparkamara.

3650., 3637---1908.

Értesítés.

A debreceni cs. és kir. katonai élelmezési bizottság a cs. és kir. debreceni helyőrség részére az 1909. évi január hó 1-től 1909. évi december hó 31-ik napjáig szükséges élelmezési cikkek, u. m. marhahús, sertéshús, disznózsir, buzaliszt, só, rizs, fűszerárak, cukor, hüvelyes főzelékek, burgonya nyerskáposzta, ssemlemorzsza, árpakása és szilva szállításának biztosítására pályázatot hirdet.

Pályázati határidő 1908. november hó 9.

A pályázatra vonatkozó részletes feltételek a kamarai irodába, a hivatalos órák alatt, d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetők.

Nagyvárad, 1908. október hó 16.

A nagyvárad, Kereskedelmi és Iparkamara:

Huzella Gyula. Dr. **Sarkadi Lajos.**
kir. keresk. tan. elnök titkár
Nagyvárad, Kereskedelmi és Iparkamara.

Mindszentek napjára

sirkoszoruk nagy mennyiségben és választékban, valamint menyasszonyi és alkalmi csokrok minden kivitelben, bámulatos olesó árban kapható fő-utcai virágcsarnokomban (Weiszlovits ház.) Ugy-szintén legnemesebb

100.000 darab gyümölcsfa
valamint

200.000 drb szőlőoltvány
az ismert legjobb fajokban, igen jutányos árban, szállításra készen.

Kiváló tisztelettel:

Farkas József várad-velencei mű-
kertészeti telep tu-
Telefon 164. szám. — lajdonosa.

Kiadó

egy butorozott udvari szoba a
Rákóczi-uton II. emeleten. — Cim
kiadóhivatalban.

Téli fürdő cura

a Félix-gyógyfürdőben!

Európa leggazdagabb természetes forró és meleg kénes hőforrások, hőfok, — 49°C — 17 millió liter viz, napi mennyiség. Csúsz, (Reuma) köszvény és bőrbajok stb. ellen. Fürdő és ivó gyógy mód Szobák-ból a fürdőben vezető zárt folyosók állandóan fűtve vannak, bármily időben meghülés veszélye nélkül lehet a curát eredménnyel használni. :: :: :: :: :: ::

Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, szoba, fűtés, világítás és fürdés **naponként 7 korona.**

Vasut állomás, pósta, távirda, interurban telefon, a fürdő telepen.

Prospektust ingyen küld az Igazgatóság.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

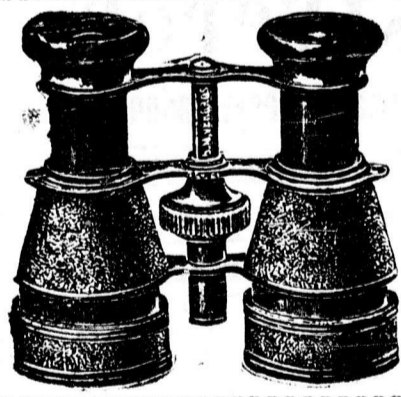
A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

»Közgazdasági Koronás Takarékek és Hitel szövetkezet« címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási ivenek eszközölhetők.

A heti egykoronás üzletrészek beszédését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálja eszközli. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R.-T.

Megfelelő szemüvegek orcsiptetők, francia színházi látcsövek, ki-próbált hőmérők, mérnöki műszerek nagy választékban kaphatók

Klein Húgó

látcsészénél Nagyvárad, Rákóczi-út (Orsolya zárda.)

Javítások rögtön eszközöltetnek!
!! Saját műhely!

Gőzmosóda vegytisztítógyár

Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítóknban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakoszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398.

!!! Idei akác méz !!!

NAPONTA friss tea-vaj ::

NAPONTA frissen pörkölt kávék

NAPONTA legízletesebb francia faj

csemegeszőlő szétküldés.

BORNYOMÓ ZSÁKOK,

ÜRMÓSÁGYHOZ szükséges anyagok. Nemkülönbön tiszta es friss fűszerárak a legelőnyösebben beszerezhetők

MEZEY JÁNOS és TÁRSA

fűszer és csemege üzletében Szent László-tér nagyvárad, takarékpénztári épület. Telefon 249.

! Friss töltésű ásványvizek.

LÉVAI MÁRTON

könyvkötészet,

vonalzó-intézet

és üzleti könyvgyár

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut (saját-ház.)

Belépési felhívás.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet **7-ik évtársulatába.**

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet 1908 január 1-én

új 7-ik évtársulatát kezdi meg.

Ezen szövetkezet célja, hogy tagjait apróbb betétek által a tőke takarításra buzdítsa, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt.

Tagja lehet a szövetkezetnek bárki, aki magát három éven keresztül hetenkint legalább 20 fillér befizetésre kötelezi.

Minden tagnak joga van befizetésének 4-5 részét minden kezes nélkül kölcsön képen felvenni, mely kölcsönnél a legméltányosabb kamat lesz felszámítva.

Beiratás díj címén minden üzletrész után 10 fillér fizetendő. A könyvecskét már az első heti betét és beiratási díj befizetése után kiadjuk. Vidéki tagok a heti befizetéseket postán, (cheque) lapok útján teljesíthetik.

Befizetések bármely hétköznap d. e. 9-12-ig d. u. 3-5-ig teljesíthetők.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet igazgatósága.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa **darabja 5 kor.** 60 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű **izzólámpa különlegességek,** fényképes izzólámpák, ugyancsak **5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.**

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. léertől 12 léertől minuen nagyságban.

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

KÉSZIT:

Mindennemű vasszerkezeteket, vashidakat, vasszerkezetű víztornyokat, víztartályokat, — csigalépcsőzetet, tüvegteket, vasablakokat, modern vasrácszatokat, különleges takaréktűzhelyeket.

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, műlakatos, sajtoló és csavargyártó telep

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u. **Saját-ház.**

Mindennemű lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. — Tanulók felvétetnek.

KÉSZIT:

M. kir. szab. ablak szellőztetőt, szab. önműködő ajtócsukót. Padlásvilágító és szellőztetőket. Fa és acélredőnyöket napellenzőket, vas és réz portálékat, mindennemű lakatos áruk gyártója.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon. ■

==== Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán. ====

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza **Wéber Testvérek.**

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehéreneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap alatt készülnek.

Mérték utáni megrendelések elfogadtnak.

